

Patarouva, ruutuässä ja muut pelikortit postimerkeillä

Pelikorteilla pelataan, ja tämän voi tehdä sekä huvikseen että rahasta. Kortteja myös kerätään samoin kuin niitä esittäviä postimerkkejä. Sekin on mahdollista, että vain tarkastelee pelikortti-aiheisia postimerkkejä ja etsii niistä vertauskuvia ja muuta kiinnostavaa.

Säädyt, hertta ja rakkaus

Pelikorttien neljä maata ovat pata, hertta, ruutu ja risti. Korttipeleillä on pitkä historia ja se kertoo, mistä maat ovat tulleet ja mitä ne tarkoittavat.

Sääty-yhteiskunnassa valtiotalta jakoi kansalaiset kolmeen tai neljään ryhmään, joilla oli kullakin omat oikeutensa ja velvollisuutensa. Pata edustaa aatelia, hertta papistoa, ruutu porvaristoa ja risti talonpoikia. Padalla ei ole tekemistä sen kanssa, missä keitetään ruokaa ja kasvatetaan kukkasia. Se on väännös ruotsin kielen sanasta *spader*. Hertta taas tulee sanasta *hjärta* eli sydän, ja risti on itse asiassa apila.

Pelikorteista eduskuntaan

Suomen kansanedustuslaitoksen voi katsoa syntyneeksi vuonna 1863, kun ensimmäiset säätyvaltiopäivät kokoontuivat Helsinkiin. Postimerkkejä on asian johdosta julkaistu, kun valtiopäivistä tuli kuluneeksi 75 vuotta vuonna 1938 ja sata vuotta vuonna 1963. Edelliset näistä ovat Punaisen Ristin merkkejä.

Nelimerkkisessä sarjassa on ensimmäisten säätyvaltiopäivien puhemiehet siten, että ensimmäisessä ja samalla alimmassa arvossa on talonpoikaissäädyn Aukusti Mäkipeska.

Viimeisessä arvossa on aatelissäädyn Johan Mauritz Nordenstam, joka oli marsalkka Mannerheimin äitipuolen isä.

Reebus on arvoitus, jossa sanoja esitetään kuvien avulla ja sekaan lisätään tarpeen mukaan kirjaimia. Tanskan ympäristönsuojelumerkillä (1994) kehoitetaan käyttämään säästään vettä. Tanskan kielessä 'spar' on paitsi pelikorttien pata myös imperatiivi sanasta 'spare'. Puolestaan 'and' on sorsa ja 'vand' on vesi. Sarjan toisen arvon aiheena on hiilidioksidi, joka on tänä päivänä kuumempi puheenaihe kuin 25 vuotta sitten olikaan.

Sydämenmuotoinen hertta tuo mieleen ehkä enemmänkin rakkauden kuin pappissäädyn. Yhteyttä on käytetty monissa pelikorttiaiheisissa postimerkeissä. Joissakin kuningas ja kuningatar on yhdistetty samaan korttiin niin, että edellinen on ylhäällä oikeinpäin ja jälkimmäinen alhaalla nurinpäin. Tai päinvastoin, riippuen miten päin merkkiä pitelee. Onkohan mitään korttipeliä, missä käytettäisiin tällaisia epäsymmetrisiä pariskuntakortteja?

Japanin postimerkillä 1987 kuningattarella on olkapäällään lintu, kun taas kuningas sauhuttaa alapuolella savuketta. Alankomaiden naistenvuoden merkillä (1975) kummallakin on rauhankyyhky olallaan. Länsi-Saksan (1986) skat-aiheisessa merkissä on eri korttityyppien tunnuksia. Tässä sekä Valko-Venäjän (2004) ja Puolan (1997) merkissä kortit ovat herttoja.

Synti ja häpeä

Pelikortit soveltuvat keräilyyn siinä missä postikortit, puhelinkortit ja muutkin kortit. Meillä käytetyssä tavallisessa korttipakassa on 52 korttia, eli aika tarkkaan sama määrä kuin vuodessa on viikkoja. Keräilykohteeksi voi valita pakat kokonaisina, kustakin vain yhden kortin tai kahden laidan väliltä jotain muuta.

Kari Rahiala kertoo pelikorttien keräilystä kirjassaan *Onnellinen keräilijä* (1995) otsikolla ”Kerätä saa vaikei pelata saisikaan”. Hänen lapsuudenkodissaan pelikorttien käyttö oli ankarasti kielletty, ja pelikortit olivat jotain, johon liittyi aina syntiä. Ilmeisesti ne liitettiin lähtemättömästi uhkapeliin.

Pelasin uhkapeliä ensimmäisen kerran 30-vuotiaana, turvallisesti isän ja perheystävämme kanssa, hänkin postimerkkeilijä. Peli oli yksinkertainen ja siinäkin mielessä mukava, että samalla saattoi keskustella. Käytimme viiden pennin kolikoita, ja kieltämättä tuntui menevän hiukan paheen ja säädylisen rajalle etenkin silloin, kun pelasimme pari kertaa

pääsiäispyhinä. Merkintöjen mukaan suurin häviöni oli kymmenen vuoden aikana nykyrahassa noin 1,50 euroa.

Mitä maata ja arvoa keräisi?

Rahiala kirjoittaa kirjassaan, että hän kerää kokonaisten korttipakkojen sijasta vain patarouvia. Samalla säästyy tilaa. Vaikka olisi kerännyt 2000 korttia, säilyttämiseen ei tarvita pitkäkään laatikkoa, niin kuin hän asian ilmaisee. Kirjan lukijalle herää tästä pian kysymys, mitä pakan lopuille korteille tapahtuu.

Pelikorttien keräilijä voisi hyvin erikoistua patarouvan sijasta ruutuässään. Tämä kortti oli erikoisasemassa siihen aikaan, kun valtio vielä keräsi pelikorttiveroa.

Valtio on aina etsinyt verotuloja sieltä, missä veropohja on joustamaton eikä verovelvollinen pääse karkuun. Riippuvuutta aiheuttavat alkoholi, tupakka ja uhkapeli ovat erityisen houkuttelevia. Vuoteen 1983 asti

pelikorteista perittiin leimaveroa, ja osoitukseksi sen maksamisesta pakan ruutuässään painettiin veroleima.

Leimatut pelikortit eivät ehkä kuulu leimamerkkikokoelmaan. Yhdysvaltain pelikorttiveromerkit sopivat sitäkin paremmin. Merkit poistettiin käytöstä vuonna 1965.

Jälkipeli

Pelikortteja ja pelikorttiaiheisia postimerkkejä voi keräillä erikseen, ja avoimessa luokassa kaikki voi yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi. Kokoelman tekemisessä on epäilemättä etua, jos tuntee kortinpeluuta entuudestaan ja osaa pelata käytännössä. Bridge, pokeri ja pasianssi ovat suosituimpien joukossa, mutta pelejä on paljon muitakin.

Mielenkiintoista olisi tietää, kuinka monet postimerkkeihin valituista korteista ovat jollain tavoin erikoisia ”korttikäsiä”. Merkkikuvista on varmaankin löydettävissä myös kätkeytyä symboliikkaa.

Julkaistu: *Filatelisti* 8/2019

Computer aided translation

https://marttivilhanto.fi/kuvat/f1908pelikortit_eng.pdf

Alankomaiden bridge-aiheisessa postimerkissä (1980) taiteilija on käyttänyt luovuutta pelikorttien arvoja valitessaan. – Alankomaiden Antillien niin ikään bridge-aiheisessa merkissä (1977) postiarvo on sekä oikein- että nurinpäin samalla tavoin kuin arvo ja kuva ovat pelikorteissa. – Belgian nuorisofilateliamerkissä (1998) on sama idea. Siinä on lisäksi nuorisofilatelian kaksiosainen tunnus, josta toinen on sopivasti sydämenmuotoinen niin kuin pelikorttien hertta. Sarjakuvahahmot on piirtänyt Tibet.

Värisuoralla tarkoitetaan kättä, jossa on viisi peräkkäistä arvoa samasta maasta. Todennäköisyys saada sellainen pakasta satunnaisesti vetämällä on noin 1:70000. Swazimaan postimerkillä (1981) on herttavärisuora. Monacon taikurimerkki on vuodelta 1989.

Pelikorttiaiheisia postimerkkejä

Bridge	Barbados 1978, Italia 2006, Libanon 1962, Mali 1978, Monaco 1976
Jass	Sveitsi 2018
Skat	Saksa 2013
Historialliset pelikortit	Belgia 1973, Espanja 1994
Korttitemput	Armenia 2002, Georgia 2008, Monaco 2000 ym., Ranska 1986 (Sacha Guitryn elokuva <i>Huijarin tarina</i>), Unkari 2011 (Rodolfo)
Muita	Alankomaat 2013 (verenluovutuspäivä), Alankomaiden Antillit 1991, Belgia 2003, DDR 1967, Iso-Britannia 2005 (vihreä herttaässä) ja 2008 (James Bond -elokuva <i>Casino Royale</i>), Latvia 1999, Luxemburg 2016 (Kulturhuefin pelikorttimuseo), Makao 1987 (ruutukuningas ja ”Skotlannin kirous”), Mansaari 2014, Puola (1978), Ranska 1984 (ennakkomitätöinti), Somalia 2002, Venezuela 1992 (ristikuningas), Yhdysvallat 2009 (<i>love</i>)
Lähteet	Playing Cards on the Philately http://playingcards.altervista.org Michel Online Katalog https://www.briefmarken.de/michelshop/de/michel-online